

СТАНДАРД КВАЛИФИКАЦИЈЕ

1. **Назив квалификације:** Електротехничар за електронику на возилима
2. **Сектор - подручје рада:** Електротехника
3. **Ниво квалификације:** IV
4. **Сврха квалификације:** Дијагностиковање и отклањање кварова на електричним инсталацијама и уређајима, електронским системима контроле рада мотора, електронским системима стабилности, електронским системима безбедности и комфора, механичким, пнеуматским и хидрауличним системима возила.
5. **Начин стицања квалификације:**
Квалификација се стиче након успешно завршеног процеса средњег стручног образовања.
6. **Трајање:**
Програм средњег стручног образовања за стицање квалификације траје четири године.
7. **Начин провере:**
Достигнутост исхода програма средњег стручног образовања се проверава на матурском испиту који спроводи средња школа.
8. **Заснованост квалификације:**
Квалификација се заснива на опису рада, циљевима стручног образовања и исходима стручног образовања.

8.1. Опис рада

Дужности - стручне компетенције:

- Провера исправности електричних инсталација, уређаја, машина, давача и извршних елемената возила
- Дијагностиковање електронских система контроле рада мотора
- Дијагностиковање механичких, пнеуматских и хидрауличких система возила
- Дијагностиковање електронских система стабилности, безбедности и комфора возила
- Организовање процеса рада при одржавању и сервисирању возила

Дужности - стручне компетенције	Задаци - јединице компетенција
Провера исправности електричних инсталација, уређаја, машина, давача и извршних елемената возила	<ul style="list-style-type: none"> - Провера исправности и замена електричних проводника возила - Контрола и замена неисправних осигурача, прекидача и релеја - Испитивање, пуњење и повезивање акумулатора - Провера и замена оштећених фарова и сијалица - Испитивање исправности компоненти у електронском систему аутоматске регулације осветљења и сигнализације возила помоћу комуникационо-мерних уређаја - Подешавање светлосног снопа фарова класичних и електронских система регулације осветљења - Провера и замена неисправних сигнално – контролних сијалица возила - Провера и замена брисача, сирена и контролних инструмената возила - Контрола исправности сигнала давача у различитим условима рада возила и замена неисправних давача - Утврђивање функционалности извршних елемената на основу читавања параметара из електронске управљачке јединице и специјалних осцилоскопских мерења - Контрола, поправка или замена електропокретача, алтернатора и осталих електричних машина возила
Дијагностиковање електронских система контроле рада мотора	<ul style="list-style-type: none"> - Контрола, поправка, замена или подешавање елемената система паљења: батеријског система паљења са механичким контактима, транзисторског паљења, електронског паљења и потпуно електронског система паљења возила - Контрола, поправка, замена и подешавање елемената електронских система за убризгавање ОТО мотора - Контрола, поправка, замена и подешавање елемената система за контролу пуњења ваздухом ОТО мотора - Контрола, поправка, замена и подешавање елемената индиректних и директних електронских система за убризгавање бензина - Контрола, поправка, замена и подешавање елемената комбинованих електронских система паљења и убризгавања ОТО мотора - Контрола, замена елемената и провера емисије издувних гасова ОТО мотора - Контрола, поправка, замена и подешавање елемената система за снабдевање ваздухом дизел мотора - Контрола, поправка, замена и подешавање елемената електронског система убризгавања дизел мотора са редном пумпом високог притиска - Контрола, поправка, замена и подешавање елемената електронског система убризгавања дизел мотора са разделним пумпама високог притиска - Контрола, поправка, замена и подешавање елемената електронског система убризгавања дизел мотора са заједничком акумулаторском цеви (Common Rail) - Контрола, поправка, замена и подешавање елемената електронског система убризгавања дизел мотора са појединачним системима за убризгавање (систем пумпа-бризгач и систем пумпа-вод-бризгач) - Контрола и тестирање издувних гасова дизел мотора
Дијагностиковање механичких, пнеуматских и хидрауличних	<ul style="list-style-type: none"> - Контрола, поправка, замена и подешавање склопова/подсклопова система ОТО мотора за: убризгавање горива, снабдевање ваздухом, надпуњење, хлађење, подмазивање, регенерацију испарење из резервоара,

Дужности - стручне компетенције	Задаци - јединице компетенција
система возила	<p>интерну и екстерну рецикулацију издувних гасова, накнадну обраду издувних гасова.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Контрола, поправка, замена и подешавање склопова/подсклопова механизма за развод радног тела ОТО мотора: шема развода, усисисни и издувни вентили - преклапање вентила, активно управљање вентила, зазор вентила, вођице вентила, погон брегастог вратила, хидроподизачи, компресиона запремина, простор за сагоревање у глави мотора и заптивке главе мотора - Контрола, поправка, замена и подешавање делова/склопова/подсклопова радног простора ОТО мотора и моторног механизма: клип, суве и мокре клипне кошуљице, клипни прстенови, клипњача, пумпа за уље, коленасто вратило, летећи лежајеви, блок мотора - Контрола, поправка, замена и подешавање склопова/подсклопова механизма за развод радног тела дизел мотора: шема развода, усисисни и издувни вентили - преклапање вентила, активно управљање вентила, зазор вентила, вођице вентила, погон брегастог вратила, хидроподизачи, компресиона запремина, простор за сагоревање у глави мотора и заптивке главе мотора - Контрола, поправка, замена и подешавање делова/склопова/подсклопова радног простора дизел мотора и моторног механизма: клип, суве и мокре клипне кошуљице, клипни прстенови, клипњача, пумпа за уље, коленасто вратило, летећи лежајеви, блок мотора. - Контрола, поправка, замена и подешавање делова/склопова/подсклопова система за кочење возила - Контрола, поправка, замена и подешавање делова/склопова/подсклопова система за ослањање возила, - Контрола, поправка, замена и подешавање делова/склопова/подсклопова система за управљање возила, - Контрола, поправка, замена и подешавање делова/склопова/подсклопова система за пренос снаге (трансмисије) возила
Дијагностиковање електронских система стабилности, безбедности и комфора возила	<ul style="list-style-type: none"> - Испитивање, замена елемената и контрола исправности класичног и система против блокирања тачкова (ABS) - Испитивање, замена елемената и контрола исправности система за регулисање погонског клизања (ASR) - Испитивање, замена елемената и контрола исправности система за регулисање динамике вожње (ESP) - Испитивање, замена елемената и контрола исправности система активног ослањања и управљања - Контрола и замена елемената система за сигурност путника у случају судара – ваздушни јастуци и сигурносни појасеви - Контрола и замена елемената система за надзор притиска у пнеуматцима - Контрола и замена елемената система за аутоматску регулацију брзине - Контрола, замена елемената и подешавање система за контролу растојања - Контрола, замена елемената и подешавање система за централно закључавање и заштиту од крађе возила - Контрола, замена елемената и подешавање клима система возила - Контрола, замена елемената и подешавање аудио и видео уређаја на возилима - Контрола, замена елемената и подешавање система за информациону и навигациону намену (GPS) - Контрола, замена елемената и комуникациона мерења у систему електронског управљања аутоматским

Дужности - стручне компетенције	Задаци - јединице компетенција
	мењачким преносницима - Контрола, замена елемената и комуникациона мерења у систему електронског управљања за електро-механичко управљање мењачем
Организовање процеса рада при одржавању и сервисирању возила	- Комуницирање са странком при пријему у вези са интервенцијом на возилу - Саветовање клијента о начину експлоатације и одржавања електричних, електронских, механичких, пнеуматских и хидрауличних уређаја на возилу - Вођење документације (отварање радног налога, формирање рачуна, попуњавање сервисне књиге возила и сл.) - Припремање возила, дијагностичких уређаја и документације о возилу (испитни протоколи из информационог система, каталожки бројеви уређаја, склопова и делова) у складу са предвиђеном интервенцијом на возилу - Извођење дијагностичких мерења на возилу и утврђивање основног узрока неисправности система/возила, отклањање неисправности и завршна провера исправности возила пре предаје возила странци (власнику возила) - Одржавање алата, уређаја и опреме за рад на електричним и електронским системима у складу са упутствима произвођача - Примењивање правила и упутстава за безбедност и заштиту здравља, хигијенску, противпожарну заштиту и заштиту животне средине при раду - Праћење стручне литературе

8.1.1. Екстремни услови под којима се обављају дужности:

- просторна скученост
- лоше осветљење (недостатак дневне светлости, вештачко осветљење)
- загађеност ваздуха (прашина, опиљци, испарења, отровне супстанце и сл.).

8.1.2. Изложеност ризицима при обављању дужности:

- ризик од механичких повреда
- ризик од тровања.

8.2. Циљеви стручног образовања

- Циљ стручног образовања за квалификацију ЕЛЕКТРОТЕХНИЧАР ЗА ЕЛЕКТРОНИКУ НА ВОЗИЛИМА је оспособљавање лица за дијагностиковање и отклањање кварова на електричним инсталацијама и уређајима, електронским системима контроле рада мотора, електронским системима стабилности, електронским системима безбедности и комфора, механичким, пнеуматским и хидрауличним системима возила.

Неопходност сталног прилагођавања променљивим захтевима тржишта рада, потребе континуираног образовања, стручног усавршавања, развој каријере, унапређивања запошљивости, усмерава да лица буду оспособљавана за:

- примену теоријских знања у практичном контексту;
- примену сигурносних и здравствених мера у процесу рада;
- примену мера заштите животне средине у процесу рада;
- употребу информатичке технологије у прикупљању, организовању и коришћењу информација у раду и свакодневном животу;
- преузимање одговорности за властито континуирано учење и напредовање у послу и каријери;
- препознавање пословних могућности у радној средини и ширем социјалном окружењу.

8.3. Исходи стручног образовања

Стручне компетенције	Знања	Вештине	Способности и ставови
По завршеном програму образовања, лице ће бити у стању да:			
проверава исправност електричних инсталација, уређаја, машина, давача и извршних елемената возила	<ul style="list-style-type: none"> - дефинише елементе електричне инсталације возила - наведе прописане заштитне мере при раду са класичним и високонапонским хемијским изворима струје на стандардним, хибридним и електричним возилима - наведе елементе система за осветљење возила - разликује елементе система за прање и брисање стакала, звучних сигналних уређаја, контролних инструмената и дигиталних командних табли - разликује различите електричне машине возила и наведе мере заштите 	<ul style="list-style-type: none"> - изврши избор врсте проводника и пресек у случају замене или уградње додатних уређаја/опреме - процени исправност рада оловног акумулатора у електричној инсталацији возила и напуни га изван возила - изводи дијагностичка мерења у електронским системима дигиталне командне табле - процени исправност рада електричних машина возила и отклони квар у инсталацији возила/електричној машини - изводи дијагностичка мерења на давачима и извршним елементима електронских система и отклони 	<ul style="list-style-type: none"> - савесно, одговорно, уредно и прецизно обавља поверене послове; - ефикасно планира и организује време; - испољи позитиван однос према значају спровођења прописа и важећих стандарда у електротехници и електроници примењеној на возилима; - испољи позитиван однос према функционалности и техничкој исправности опреме и уређаја које користи

Стручне компетенције	Знања	Вештине	Способности и ставови
По завршеном програму образовања, лице ће бити у стању да:			
	<p>од удара струје</p> <ul style="list-style-type: none"> - разликује различите даваче и извршне елементе у електронским системима возила 	<p>неисправност у систему</p>	<p>при обављању посла;</p> <ul style="list-style-type: none"> - испољи љубазност, комуникативност, флексибилност у односу према сарадницима; - испољи оријентисаност према клијентима; - испољи иницијативност и предузимљивост у раду; - испољи аналитичност при обављању посла; - решава проблеме у раду; - испољи позитиван однос према професионално-етичким нормама и вредностима.
дијагностикује електронске системе контроле рада мотора	<ul style="list-style-type: none"> - објасни различите системе паљења смеше ОТО мотора - објасни различите системе индиректног и директног убризгавања ОТО мотора - објасни различите електронске системе убризгавања дизел мотора - објасни различите стандарде о емисији издувних гасова ОТО и дизел мотора 	<ul style="list-style-type: none"> - изводи дијагностичка мерења у системима паљења смеше ОТО мотора и отклони неисправност у систему - изводи дијагностичка мерења у системима индиректног и директног убризгавања ОТО мотора и отклони неисправност у систему - изводи дијагностичка мерења у различитим електронским системима убризгавања дизел мотора и отклони неисправност у систему 	
дијагностикује механичке, пнеуматске и хидрауличке системе возила	<ul style="list-style-type: none"> - објасни различите механичке системе ОТО мотора, дизел мотора и остале механичке системе возила - објасни различите пнеуматске системе возила - објасни различите хидрауличне системе возила 	<ul style="list-style-type: none"> - изводи дијагностичка мерења по компонентама механичких система и отклања неисправност - изводи дијагностичка мерења на елементима пнеуматских система и отклања узрок неисправности - изводи дијагностичка мерења по компонентама хидрауличног система и отклања узрок неисправности 	
дијагностикује електронске системе стабилности, безбедности и комфора возила	<ul style="list-style-type: none"> - разликује склопове система против блокирања тачкова, система против проклизавања тачкова и електронских система за контролу динамике вожње - објасни различите системе безбедности возила - објасни различите системе комфора возила 	<ul style="list-style-type: none"> - изводи дијагностичка мерења и отклања неисправности у електронским системима стабилности возила - изводи дијагностичка мерења и отклања неисправности у електронским системима безбедности возила - изводи дијагностичка мерења и отклања неисправности у електронским системима комфора возила 	
организује процес рада при одржавању и	<ul style="list-style-type: none"> - објасни организацију сервиса/предузећа - наведе техничку и сервисну 	<ul style="list-style-type: none"> - попуњава сервисну документацију при пријему возила 	

Стручне компетенције	Знања	Вештине	Способности и ставови
По завршеном програму образовања, лице ће бити у стању да:			
сервисирању возила	документацију сервиса/предузећа - наведе правила и упутства за безбедност и заштиту здравља, хигијенску, противпожарну заштиту и заштиту животне средине при раду.	- изводи дијагностичка мерења у различитим системима возила - примењује основна правила безбедности, заштите здравља, противпожарне заштите и заштите животне средине при раду на возилима.	